

Wittenberg

Theol. Diss.

J. Deutschmann, Praes.

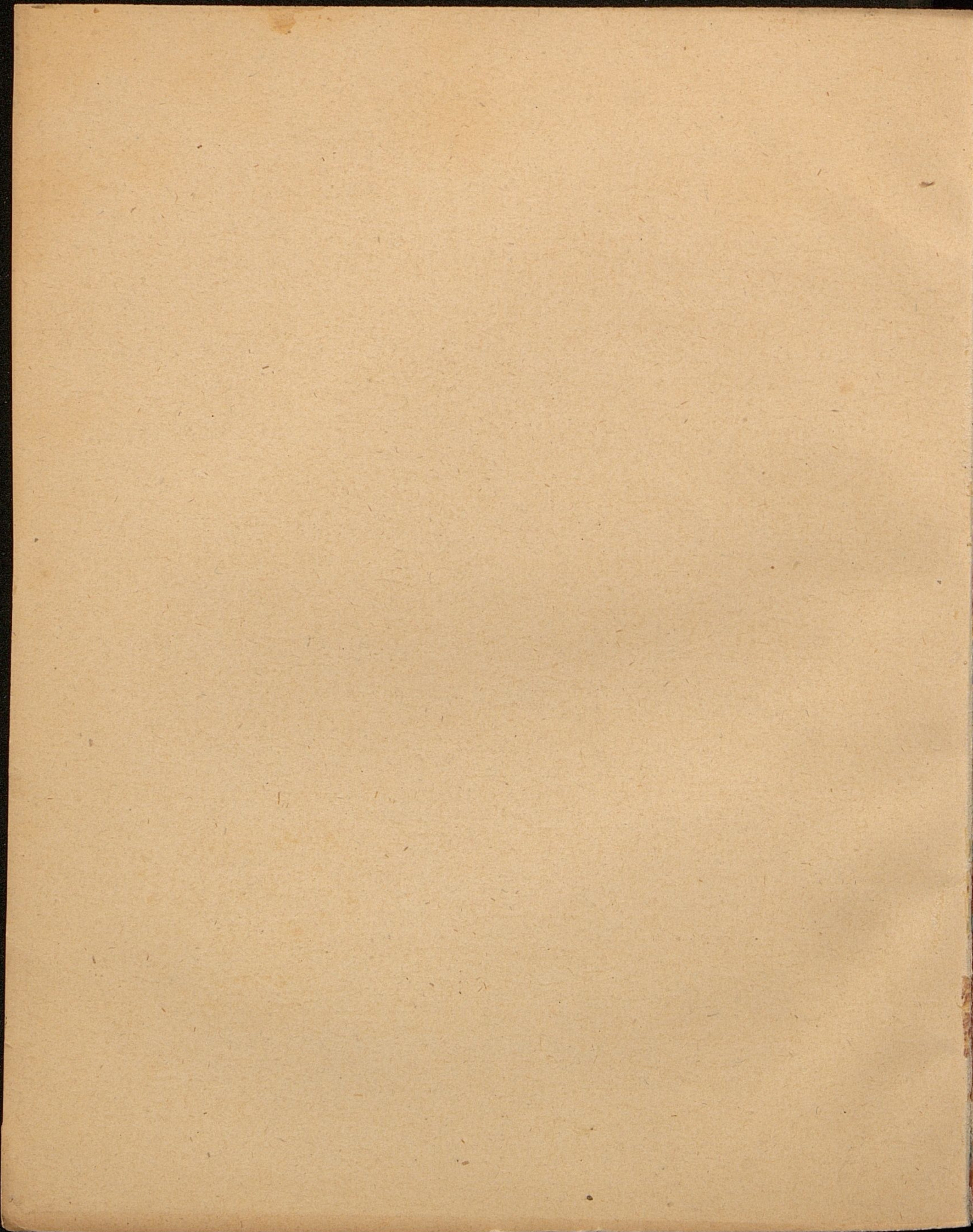
A. Mhl, Resp.

05

A

1899

DISPUTATIO THEOLOGICA 7

Ex Matth. XXVII. 45. 56.

DE

**PASSIONALI CONSUMMA-
TIONE, EJUSDEMQUE MIRA-
CULOSIS CONSEQUENTIBUS,**

quam
in piam JESU in Ara crucis suspensi recordationem
sub

Praesidio

RECTORIS MAGNIFICI,

VIRI

Summè Reverendi, Amplissimi atq; Excellentissimi,

DN. JOHANNIS Deutschmann/

SS. Theol. Doct. & Profes. Publ. Celeberrimi,
nec non Elect. Alumn. Ephori longè

gravissimi,

Dn. Patroni, Praeceptoris & Studiorum suorum
Promotoris plusquam filiali observantiâ

colendi

Ad diem hebdomadis magnae IV. 2

Horis Pomerid. In Audit. Majori

publicè discutiendam exhibet,

ADAMUS WITTEBERGÆ PLAVIA-VARISCUS.

WITTEBERGÆ

Literis JOH. BORCKARDI, Acad. Typogr. excud. Simon Sieberhirc

Viro Praeceptoris atq; Clm
DN. GEORGIO

V I R O

*Summè Reverendo, Magnifico, Amplissimo
atq; Excellentissimo,*

DN. J OHANNI SEBASTIANO

Witternacht/

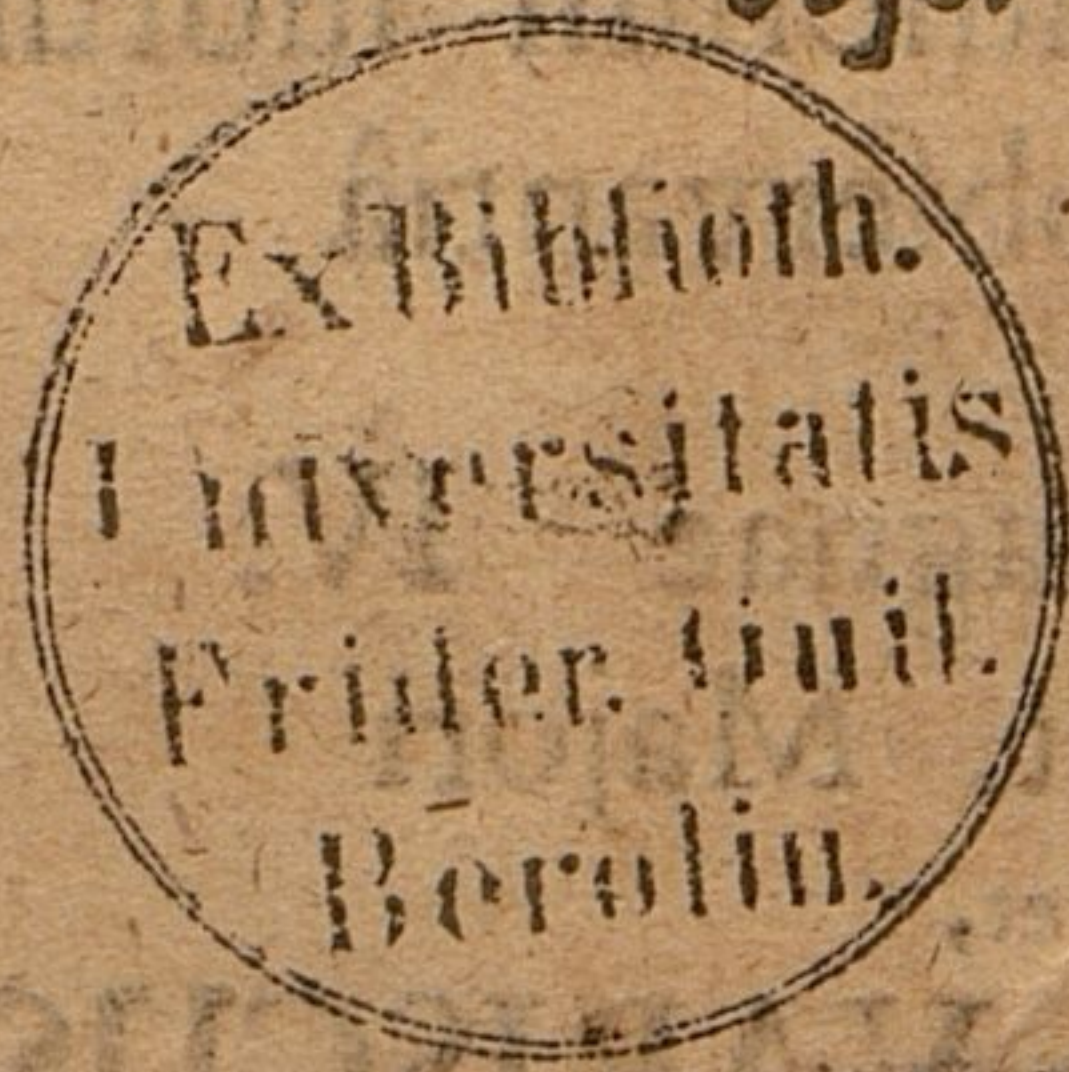
Celeberrimi nominis Theologo ac Philologo, Serenis-
simo Principi ac Domino, Domino MAURITIO,
Duci Saxoniae &c. &c. à Concionibus Aulicis Pri-
mariis & Confessionibus sacris, nec non

05 A 1899

Praefulatus Numburg. Superintenden-
ti vigilantissimo, & Synedrū Eccle-
siastici, quod Cizae est, Ad-
fessori longè gravis-
simo,

*Domino, Maecenati ac Praeceptorī immortalī
observantiā submississimè colendo,*

Anathema hoc Theologicum

in
SACELLO

aeviternae gratitudinis pro magnis &
innumeris in se collatis beneficiis
devotissimè suspendit
observantissimus

ADAMUS USQ; PLAVIA=VAR

ADAMUS

HOMILIA

Ex Matth. XXVII. v. 45. 50. instituta

DE PASSIONALI CONSUMMATIONE.

Prel. Ex Judic. XVI. ubi prolixè *Mors Simsonis* describitur, *Judic. XVI. Mors*
 cum primis autem *ratione temporis*, quod in magno *Philistæo- XVI. Mors*
rum festo diem suum obierit; *ratione devotionis* quod in *Simsonis.*
 vera *Dei invocatione* vitæ finem fecerit v. 28. *ratione operationis,* *Mors Christi*
 quod magnam hostium stragem dederit, & *plures moriens, quam* *Sti.*
vivens interfecerit, ac injurias illatas sibi, magno spiritu sic ul-
 tus sit: *Mors Simsonis* est *consummatio* ejus *naturalis, officialis &*
passionalis, typumque gerit *Mortis Christi*. Nam & Christus *ra-*
tionis temporis, magno *Judaorum*, suorum hostium, *festo*, videlicet
Paschatos, mortuus est: & non tantum in horto, vel *ingressu*
passionis *Matth. XXVII. 39.* Sed etiam in crucis patibulo caelestem
 patrem invocavit *Luc. XXII. 46.* & in mortis articulo preces
 ardentissimas fudit: Pater in manus tuas commendo spiritum
 & sic Mors ipsi facta *Consummatio naturalis*, quia sic vitam
 vel cursum terrestrem finit, *consummatio officialis*, quia mini-
 sterium suum, vel officium ministeriale conclusit, & *consum-*
matio passionalis, quia dixit: *Consummatum est* *Johann. XIX. 30.*
 Nos hac vice de *Consummatione passionali* juxta *Mattheum* alle-
 quid meditabimur.

Exord. Ex Psal. XXII. 1. Deus meus, Deus meus - quare me de- Ps. XXII.
relinquisti? inquit *Messias* Historiam passionalem Veteris Testa-
 menti, vel illustrissimum *Passionis* vaticinium, nimirum hunc
Psalium & propheticum, & fere historicum ingressurus: quæ
 verba, sicut *Exordium* hujus *Psalmi* faciunt, ita *breve totius Psalms*
Compendium introducunt. Ostendit autem *Messias* (1) *Passio- Passio-*
nis principium, *Deus meus, Deus meus*: non enim passionem Do- *principi-*
 minicam *fatali cuidam ordinarioni*, quæ simplicem aliquam ne-
 cessitatem post se trahat, adscribendam esse dicimus. Lubens
 enim hanc passionem aggressus est Christus *Psalms. XL. 8.* non ex
 neces.

B b.

neces.

HOMILIAE PASSIONALES.

necessitate, sed ex *libertate*: nec vago fortuna casui, quasi casus
 vel fortuito Dominus in hac mala ceciderit: nam & semper
 passionem suam praevidit, & saepius eandem praedixit, adeoque
 neutiqvam ipsi fortuito contigit: Sed *divina dispositioni* passio-
 nem Dominicam acceptam ferimus: unde *Messias* h. l. Patrem
 respicit, qui nobis filium unigenitum dedit *Jobann. III. 16.* & fi-
 lio suo proprio non peperit, sed pro nobis omnibus eum tradi-
 dit *Rom. II. 32.* unde *Messias* eum Deum suum vocat, & *ratione*
liturgiae, quia *Messias*, tanquam servus Dei magnus *El. XLII. 1.* &
minister circumcissionis Rom. XV. 8. Deo Patri ministrabat; & *ra-*
tione oeconomiae, quia sic mysterium sapientissimae oeconomiae
 hoc ipsum requirebat; & *ratione fiduciae*, quia fiduciam omnem
 in Deum patrem collocabat *v. 3. 9. 10.* &c. Et certe Deus ipse pas-
 sionis hujus autor, non equidem respectu malefactorum, quae
 propria Diabolo sunt & malis hominibus, sed respectu benefi-
 ciorum, quae nostrae salutis destinata sunt (2) *Passionis iudicium*,
 quod est Dei derelictio, quare *Me dereliquisti*: nam Dei dereli-
 ctione passionem omnem indicat: sicut enim *Deus est fortitu-*
do piorum, petra & arx ipsorum, liberator omnium, Deus noster,
Deus adiutor, quem sperare debemus, protector noster & cornu sa-
lutis, altissimum asylum nostrum Psalm. XLIX. 2. 3. ita ejus consor-
 tium nostrum delictum, ejus cohabitatio nostra refocillatio,
 ejus accessio, nostra refectio, quod etiam de se *Messias* in hoc
 Psalmo aliquoties indicat: sed e contra *Dei derelictio* est omnis
 vitae discessio, omnis laetitiae amissio, omnis auxilii perditio, o-
 mnis boni transitio. Et certe Deo, summo bono, discedente
 bonum omne discedere necessum habet, sed mox Diabolus ac-
 cedit, & omne malum secum affert, ac omne cruciatuum genus
 post desertionem Dei confert, ut ita sine Deo mox adsit malum
internum, quoad prae gustum, malum *externum*, quoad proprium
 statum, malum *externum*, quoad externum symbolum. Est au-
 tem haec *derelictio Dei* respectu *Messiae* hic prae-nunciata, quod
 Deus Patrem ipsum in passiones, cruciatus & mortem ipsam
 tradiderit & ipsum prorsus deseruerit, quod omnino considera-
 tione

*Passionis
 iudicium*

HOMILIÆ PASSIONALES.

tione dignum. Nos in paradiso per lapsum Protoplastorum deseruimus ipsum Deum, hanc desertionem Dei *Messias* expiare necessum habuit, & quidem pro nobis, ut nobis accessio Dei restitueretur. Non igitur sui, sed nostri causa derelictus est à Deo, *passionis propriam*, quæ gravissimæ tentationis & passionis indicia fuerunt. (3) *Passionis studium*, vel terminum, *Quare* dicit *Messias*, me dereliquisti? suum hac particula notans *studium*, quod omnis ipsius meditatio sit in eo tantum occupata, ut hanc Dei derelictionem plane contemplari, pleneq; meditari queat. Et certe hoc *Quare* tum est *quare indagacionis*, quia *Messias* respectu humanæ naturæ desiderio summo flagrat, introspiciendi mysterium hoc divinæ desertionis, ut causis cognitis eó confidentius omnes pœnas in se recipere queat: tum est *quare lamentationis*, quia Christi lamentationes hic integer fere *Psalms*, cum primis autem exordium ejus complectitur; tum est *quare invocationis*, quia simul hæc verba devotam orationem comprehendunt, & ad misericordiam Deum commovere volunt, ut finem desertionis faciat, & mox gratiæ, vel auxilii promotionem suscipiat: uno verbo dicitur etiã *Quare passionalis Consummationis*, quia Dei derelictio postremus & supremus passionis gradus est, sicut eadem Historia Passionis ostendit: quando hæc verba Christus in *passionali Consummatione* repetiit: nos igitur hac vice de *Passionali Consummatione* proponemus (I) *Passionalis Consummationis indicium* v. 45. (II) *Passionalis Consummationis principium* v. 46. 47. 48. 49. (III) *Passionalis consummationis terminum* v. 50.

Passionalis Consummatio

I. *Passionalis Consummationis indicium, Eclipsis. ratione durationis.*

Tract. Quod igitur attinet (I) *Passionalis consummationis indicium*, illud dicitur miraculosa quædam *Eclipsis* v. 45. *Ac sexta autem hora tenebræ factæ sunt super universam terram usq; ad horam nonam*: quibus describitur hæc *Eclipsis miraculosa* (1) *ratione durationis*, quia duravit ab *hora sexta* ad *nonam usq;*; nim. satis diuturna dicitur hæc duratio tenebrarum, quia per integras tres horas duravit: siquidem sol mundo splendorem subtraxit per omne tempus illud, quo Christus crucifixus est, & vivus in cruce pependit, ne publicam & manifestam injuriam creatori suo

HOMILIAE PASSIONALES.

ratione con-
ditionis.
Sol tribus
modis ob-
scuretur.
 per homines illatam, intueretur. Nam secundum Hieronymum
 omnis creatura compatitur morienti Christo, Sol obscuratur, terra
 moveritur, lapides finduntur, solus homo, pro quo Christus patitur, non
 afficitur. (2) Ratione conditionis, quia tenebrae factae sunt, non equi-
 dem nocturnae, sed diurnae, non naturales, sed supernaturales, non
 communes, sed singulares, quia tempore plenilunii sol obscuratus
 est. Lucas addit ipsum modum, vel etiam principium tenebrarum,
 quod sol obscuratus ἐσκότιωθε ὁ ἥλιος: quomodo vero idipsum
 factum sit, nostrum non est curiosius indagare. Notum enim
 est, quod omnis Eclipsis solaris tempore novilunii fiat, quando
 lunare corpus inter solem, & terram interponitur, & visus no-
 ster impeditur, quo minus totum solare corpus, & omnem ejus
 splendorem videre queat: sed haec eclipsis plenilunii tempore
 facta, quando lunare corpus soli non obijcitur, sed opponitur.
 Obscuratus est autem sol, non quasi sol esse desierit, aut quod om-
 nem in se splendorem amiserit, aut quod caligo corpus ipsum
 solis invaserit & occuparit, sed quia lucem suam terris & homi-
 nibus ingratis invidit. Duplici modo sol alias obscurari dicitur
 vel per lunae interterram & solem interpositionem, vel per radio-
 rum solis retractionem, aut retractionem, utroque modo haec super-
 naturalis Eclipsis fieri potuit, quia naturae autor patiebatur, ideo
 creatura omnis eidem compatiebatur. Nec hic naturalia sunt
 in his opponenda, quae supernaturalia prorsus extiterunt. Sol, ne
 Judaeorum facinus aspicere cogatur, scribit Cyprian. serm. de bo-
 no patient. & radios & oculos suos subtrahit. Et Hieron. in cap.
 27. Matth. Videtur mihi clarissimum mundi lumen, hoc est, lumi-
 nare majus, retraxisse radios suos. Idem habet Chrysostr. serm. de
 pass. in Catena: Non poterat ferre Creatura injuriam Creatoris,
 unde sol retraxit radios suos, ne videret impiorum facinora. Sed mo-
 dum alterum Dionys. Areopag. Epist. 7. ad Polycarp. de se & Apol-
 lophane Philosopho, tanquam ἀυτοπῆαις, affert scribens: Eramus
 una ambo, & stabamus ad Heliopolin, ac cernebamus, nec opinato,
 eam Luna se soli obijciebat (neque enim conjunctionis erat tempus)
 rursusque cum eadem ab hora nona ad vesperam se mediae solis linea
prae

HOMILIÆ PASSIONALES

Principiū
judiciale.

Job. XIX. 30. Consummaturum est, dum in sanctum sanctorum ingressus est, non hircorum, vel vitulorum, sed proprio sanguine & æternam redemptionem invenit *Heb. IX. 12.* cum primis autem vox magna fuit, qualis solet esse magna, vel dolores magnos tolerantium, vehementer lamentantium, vehementer laborantium *Esa. XLII. 24.* (2) *Principium judiciale*, quod est *Dei desertio*. quia clamavit Jesus: *Eli, Eli lamaazabthani*, hoc est, *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me*, quæ verba non sunt contententis, aut litigantis, quasi Christus litigare voluerit cum Patre cælesti: contrarium enim ex loco primitivo *Pf. XXII. 1. seqq.* est manifestum, ubi multa *spei*, vel *fiducie* erga patrem argumenta prodit, adeoque nequaquam cum eo contendere, sed potius secum Deo, ejusque auxilio firmissime conjungere voluit: nec sunt *indignantis*, vel *expostulantis*, nam Christus suâ sponte Passionem susceperat, & omnem obedientiam Patri promiserat *Psal. XL. 8.* cum eodem igitur expostulare, vel eidem indignari minime volebat: multo minus sunt *desperantis*, ut male quidam opinantur: licet enim Christus cum desperatione concertare, vitiumque hoc gravissimum nostri causa soperare necessum habuerit, tamen sanctissimo nostro Mediatori nequaquam ipsa desperatio tribui vel potest, vel debet. Tentatus est desperatione, oneratus est desperatione, sed victoriose desperationem omnem superavit: unde potius sunt verba *lamentantis*, quod ipse sonus & status verborum attestatur, quia de magnitudine dolorum & onerum sollicitus Messias, non potuit ob immensos labores atq; dolores has lamentationes non edere: verba *querulantis*, quia patri suo queritur de hoc laborum onere, nec in sinum alterius confidentius, commodius, vel etiam fructuosius querelas suas effundere potuit: sunt verba *confidenter invocantis*, quemadmodum & ipsa verba, & omnia sequentia fere testantur. Conqueritur autem de horrendo Dei judicio, quod est *judicium desertionis*, quia Deus Pater propter infinitam justitiam, propter immentam severitatē, propter intolerabilē iram suam, etiam Messiam ipsum ad tempus deserere voluit, ut infensissimū suū odiū
erga

HOMILIÆ PASSINALES. MOH

erga peccatum eo ipso contestaretur. (3) *Principium causale* v. *Principiū*
 47. 48. 49. quod est *hominum pessimorum illusio*, cum hanc etiam *Causale*,
lamentabilem exclamationem Jesu Crucifixi suis illusionibus exco-
 pere voluerint, tum *quoad verborū detorsionem* v. 47. *Quidam*
autem illic stantes & audientes dicebant: Heliam vocat iste. Hiero-
nymus censet, eos fuisse *militēs Romanos*, qui non intellexerint
 linguam *Orientelem*: sed nec quicquam illi de propheta *Elia*
 noverunt: potius igitur dicendum, quod *Judæi* fuerint, qui ta-
 lem illusionem instituerint ex pravo sensu dicti *Malach. IV. 3.* tum
quoad potus exhibitionem, quia *continuo currens unus ex eis*, acce-
 ptam *spongiam implevit aceto*, & *imposuit arundini*, & *dabat ei bibe-*
re v. 48. *Marcus v. 36.* addit, quod idem ille dixerit: *Sinite vi-*
deamus an venturus sit Elias ad deponendum eum. *Johannes c.*
XIX. 28. quod hoc factum sit ad Christi verbum, vel postulatum:
Sitio: sic igitur videmus, quod intolerabilis fuerit æstus iræ di-
 vine, cruciatuum infernalium, aliorumque dolorum, ut intole-
 rabilem sitim in Christo excitaverint: sed licet mansuetissi-
 mus Dominus sitiret, nihil tamen potus præter acetum ab illuso-
 ribus expectare poterat: tum *quoad Elia expectationem*, quia ju-
 xta *Matthæum cæteri quoque dixerunt: Sine videamus, an ve-*
niat Elisas, liberaturus eum. Sic igitur in hanc acerbam & mor-
 dentem illusionem reliqui consenserunt, & sic dolores in
 Christo vehementer auxerunt. Nulla siquidem crudelitas
 major est, quam quæ in miseros homines morti jam destinatos
 exercetur.

III. *Passionalis Consummationis terminum* v. 50. describit: III. *passio*.
Jesus autem iterum clamans voce magna, emisit Spiritum. Ex qui-
 bus apparet, quod *passionalis Consummationis terminus* nihil aliud
 aliud sit, quam ipsa *Mors Christi Salvatoris*. Describitur au-
 tem *Mors* in his verbis (1) *ratione subjecti*, quod dicitur *Jesus: num;* *Mors*
 nam hoc nomen non sine emphasi, nec sine causa prægnanti de-
 nuo hic repetitur, sed *partim* ut ostendatur, eum ut *Jesum mor* *subjecti*,
 tuum esse, *partim* notetur, ejus mortem esse non passivam, sed
 activam, & vere satisfactoriam; *partim* ut designetur, mortem
 hanc

HOMILIAE PASSIONALES.

atione Symboli. hanc esse salutiferam. (2) *Ratione Symboli*, quod iterum clamavit voce magna: hic magnus clamor fuit nostri magnus amor: & propterea quoque sic alta voce clamavit, ut plenitudinem satisfactionis indicaret, & quod ex alto Spiritu ac imo corde postremum impetum faceret, ac mortem omnem vinceret. (3) *Ratione objectioni.* quia dicitur spiritum emisisse, vel exspirasse, quidem active, tum quia potestatem habuit ponendi spiritum, & iterum sumendum cum *Johann. X. 18.* tum quia Patri spiritum active commendavit *Luc. XXIII. 46.* tum quia sua morte sic totam passionem satisfactionem active consummare voluit.

Nota Didactica.

Miracula Christi circa vitam ingressum, progressum, egressum. 1. *Miraculorum usus per omnem Christi vitam observari potest continuus.* Nam *miracula* facta sunt (1) *in vita ingressu*, quia miraculose per Spiritum Sanctum in utero conceptus, miraculose in virgine conceptus & ab eadem natus, & alia quoque miracula circa Christi nativitatem contigerunt. (2) *In vita progressu*, quia *vita Christi curriculum* nihil aliud fuit, quam *divinissimum miraculorum Gymnasium*, sicut ipse testatur *Matth. XI. 4.* *Euntes renunciate Johanni, quae audistis & vidistis; Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes Evangelizantur.* (3) *In vite egressu*, quia h. l. varia *miracula mortis Christi* recensentur.

2. Ut in nativitate Christi *nova stella* fuit exorta, sic in morte ejus mirabile quid in sole contigit, qui prorsus est obscuratus.

Nota Elenctica.

Eclipsis totius terrae non solum in Judaea. 1. *Origenes* statuit *Eclipsin illam supernaturalem* tantum fuisse totius *Judaeae*, non autem totius *terrae*. Sequitur eum *Jesuita Maldonatus* super *b. l.* *Calvinus* etiam in *Harmon. p. 427.* id ipsum urget (1) *Quod si tale quid contigisset, haec debuerit a tam multis, qui illorum temporum historiam accurate tradiderunt, omitti.* (2) *Quod si toti mundo communis fuisset defectio, potuerit videri naturalis, è contra verò magis notabile fuisset prodigium, tenebris obrui Judaeam, sole alibi fulgente.* Verum rationes illae non sunt a *Deo* magni momenti, nec à recepta sententia *Doctorum* nos recedere cogunt. 2. Licet

HOMILIÆ PASSIONALES.

2. Licet autem Christus in cruce clamaverit: *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti*: tamen inde non potest inferri, *Christus* quod non fuerit verus Deus, quod Judæi cum Socinianis, & aliis *verus Deus* faciunt. Nam *dist.* inter *οικονομίαν* & *ὑπόστασιν*: hæc verba Christi pertinent ad *οικονομίαν* passionis, non ad *ὑπόστασιν* absolutæ conditionis. Deinde respiciunt *Patrem*, non *λόγον*: nam *Pater*, non *λόγος* ipsum deseruit, quia Deus proprio sanguine redemit Ecclesiam, *Act. XX. 28.* autor vitæ interfectus *Act. III. 14.*

3. *Christus* non tantum quoad *corpus*, sed etiam quoad *animã*, *Christus* & quidem non tantum quoad *inferiorem*, sed etiam quoad *superiorem* partem, passus est, quod testatur Christi notabilis querela, *Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti*. Notandum hoc contra *Papistas*, qui in eo nobis contradicunt, Anglo-Rhemenf. in *Annor. Heb. 5. v. 7.* blasphemiam esse, scribunt, dicere, quod *Christus* passus fuerit in anima. Sic & *Christus* ipse contrarium testatur *Matth. XXVI. 30.* *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

4. *Christus* etiam *dolores infernales* sensit, quia *Dei desertio* est *infernalis* *pœnarum* illatio. Sed id *Papista* negant *Bellarmin.* *infernalis*, *L. 4. de anima Christi*, novam atq; inauditam impietatem vocat, statueret, quod *Christus* in passione sua *dolores infernales* sustinuerit. Sed rectius alii nobiscum id statuunt. *Bartholomæus Medina* in *Thom. part. 3. q. 46. art. 6.* Est genus *pœnarum*, quod patiuntur *damnati in inferno*, quod omni solatio caret. *Quiddam* huic simile *Redemptor noster* sustinere dignatus est, qui omne à se solatium & *consolationis remedium* in passione *abdavit*. Et ipse *Thom. p. 3. q. 52. art. 3.* dicit; *Christum* voluisse esse in inferno, ut nostras *pœnas* in se reciperet,

5. *Baronius* statuit, *vinum myrrhatum* *commiserationis causa* Christo datum fuisse, sed eum refutat *Adam Cootzen* in c. 27. *myrrhatum* *Matth. Baronius*, scribit, existimat, *commiserationis affectu* allatum non *commiserationis* (nim. *vinum myrrhatum*) Forte id aliquando factum, non tamen *commiserationis causa* ad *Christum* pertinuisse videtur. Non enim *Christus* peccatum suum, quod nullum habebat, confessus est, quod à *Talmudicis* quidem datum.

C c

cum

HOMILIÆ PASSIONALES.

cum potione myrrhata conjungitur. Deinde nulla exhibita est miseratio, in dolore & precibus iridebatur.

HOMILIA

EX MATTH XXVII. v. 51. 56.

DE MIRACULOSIS CONSE-

QUENTIBUS PASSIONIS.

II. Reg,

XIII. 20, 21.

Prel. Ex II. Reg. XIII. 20. 22. ubi mirabilis de mortuo Elisa

Historia recensetur his verbis: Mortuus est Eliseus, & sepelierunt eum. Exercitus autem de Moab venerunt in terram in ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem, viderunt exercitum, & proiecerunt cadaver in sepulchro Elisei: Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos: Hoc Ecclesiasticus in Eliseo commendat c. XLIX. 14. Cum Eliseus jam mortuus esset, corpus ejus prophetabat: vivens Eliseus miracula faciebat, & mortuus miraculum edidit. In quibus & Elisei mortem, & exercitum Moab venientem, & mortuum resurgentem, notare debemus: Sed in Christo Jesu, Eliseo cœlesti, multo magis hæc admiranda veniunt. Vidimus ejus mortem, credimus exercitum Diabolorum venientem & incurrentem, atque circa mortuum Jesum varios impetus & insultus facientem, sed ipse mortuus Jesus & miracula fecit, & sua morte sepulchra dormientium reclusit, eosque vivos è sepulchris dimisit, sicut Miraculosa passionis & mortis Consequentia testantur, duæ juxta Matthæum modo considerare debemus.

Ps. CXIIX.

17.

Mortis
Christi de
scriptio
quoad Ma
teriale.

Exord. Ex Psal. CXIIX. 17. ubi Messias inquit: Non moriar, sed vivam & narrabo opera Domini: quibus mirabiliter Mors Messie describitur (1) quoad materiale. Non moriar: nam Messie mors verius non mors est: quod equidem mirabiliter nostris in auribus sonat, & multo mirabilius rationi nostræ videtur: nam mors, vere mors est, non mors esse non debet, neque potest: sed admiratione non est opus, si quis materiale subjectum, nimirum ipsum Messiam considerat, qui dicit Ego non moriar, qui sum immortalis

HOMILIÆ PASSIONALES.

mortalis Deus, qui sum æternus Dei Filius, quoad divinitatem,
 adeo que mortis minime capax: qui sum *sanctus sanctorum Dan-*
IX.24. sanctum, quod ex Maria natum Luc. 135. Pontifex sanctus,
impollutus, innocens, à peccatoribus segregatus Heb. VII.26. qui
 mortis omnis expers erat: nam *mors peccati pœna Gen. II. 17.* ubi
 proinde nullum Peccatum, ibi nullum mortis indicium, vel ju-
 dicialium, aut supplicium: recte proinde dicit, non moriar: nam
 quod mortuus est ipse, nobis mortuus est, quia mortuus propter
 peccata nostra *Rom. IV.25.* hæc igitur mors suo modo *Non-mors Quoad*
 appellatur. (2) *Quoad formale, sed vivam:* nam *Christi mors formale.*
Christi vita, quia in media morte mansit ipse vivificus, & corpus
 ejus vere fuit vivificum: & certe mors Christi nihil aliud fuit,
 quam abitus ad Patrem *Job. XXI.7.* quam ingressus ad gloriam
Luc. XXIV.26. & aditus ad æternam vitam, quia dicitur, & vita
 & resurrectio *Job. XI.25.* *Mors Christi nostra vita,* quia per ejus
 mortem nos omnes vitam consequimur: est enim *mors ejus vite*
nostræ spiritualis & cœlestis origo, cum in ejus morte nostræ vita
 sit fundata: est *vite scaturigo,* quia *mors ejus vite fons est & sca-*
turigo, unde nostris animabus perpetuo vitæ liquor emanat, ut
 & nos vivere, vitæque viam invenire non tantum, sed etiam am-
 bulare queamus, ut ad veritatem ipsam, vel æternam & veram vi-
 tam perveniamus: qua de causa dicitur *Johann. XIV.6 & via, &*
veritas, & vita: est *Christi mors inde vita* non saltem, sed etiam
vivificavit, quæ nos in peccatis mortuos vivificat, & omnem
 succum vitalem suppeditat, ut nunc in Domino vivere queamus.
 (3) *quoad proprium essentiale, & narrabo opera Domini:* sicut enim *Proprium*
 ex vera vita vitæ propria, vitæ opera promanant, sic ex hac vita *essentiale.*
 Mortis Christi, vel ex hac vivente morte nihil, nisi *mera vite pro-*
pria, vel *opera vite* suam trahunt originem: hæc sunt: *opera Do-*
mini, mysteria Domini, miracula Domini: quæ Christus mortuus
 non tã ore, quam *opere narrat,* hoc est iplo facto præstat, quæ *nar-*
ratio realis est. Nam sicut Christus Salvator in vita sua mira-
 cula multiplicis generis edidit, ita miraculosa virtus etiam in
 morte non desit, sed ipsi mortuo, & in patibulo crucis affixo
semper

HOMILIÆ PASSIONALES.

semper adfuit. Jam autem divina miracula edere non est *mor-
tuis*, sed *vivi*, non *deficientis*, sed *potentis*; non *Φιλανθεωπης*, sed
θεωνθεωπης. Talia miracula plurima in Christi morte conti-
gerunt, quorum nonnulla *Mattheus* etiam annotavit, de quibus
modo *passionalem Meditationem* instituemus, & *Miraculosa pas-
sionis*, vel etiam *mortis consequentia* proponemus, quia *triplicis ge-
neris Miraculosa consequentia* producit (I) *Miraculosa consequen-
tia in creaturis inanimatis*. (II) *Miraculosa consequentia in creaturis
mortuis* (III) *Miraculosa consequentia in creaturis vivis*.

I. Conseq-
uentia
miraculosa
in creaturis
inanimatis

veli templi
scissio.

Tract. Quod (I) *Consequentia miraculosa concernit in crea-
turis inanimatis*, ea primum introducuntur, cum propius illas
creaturas *passio & mors Christi* respicerent, & tamen in illis Deo
peculiaris miracula producere voluit, ut eo rectius ab homini-
bus notari possent. Talia sunt (I) *Velis templi scissio v. 51. Et ecce
dicitur. velum templi scissum est in duas partes a summo usq; deor-
sum*: cum autem duo fuerint in templo *vela*, nimirum aliud
exterius, quod atrium a sanctuario separabat, alterum *interius*,
quod sanctum sanctorum a sanctuario dividebat *Exod. XXVI. 31.
seqq.* ideo non una Doctorum est sententia - quodnam velum
hic intelligendum veniat, *Hieron. in c. 27. Matth. Origenes in b.
l. & alii de velo tantum exteriori exponunt*: *Cyrillus* autem I 120
in Job. c. 37. cum aliis statuit, *velum interius* hic accipiendum esse,
idq; sicut videtur, rectius: quia Sanctum sanctorum hactenus
tempore V.T. prorsus obvelatum, & non nisi summo Sacerdoti
pervium, per Christum Jesum apertum, qui semel ingressus san-
ctum sanctorum non per hircorum vel vitulorum, sed per pro-
prium sanguinem aeterna redemptione inventa *Heb. IX. 12.* &
certe, dum velum illud tollitur, omnis distinctio gentilium &
Judaeorum tollitur, & in unum Ecclesiae Catholicae corpus utru-
que populum conjungendum esse subinnuitur: cum in Christo
nec Judaeus, nec graecus *Gal. III. 28.* caelum ipsum quoq; clau-
sum antea reseritur, sicut *Hieron.* inquit: *Velum templi scinditur,
id est caelum aperitur*, & alia simul mysteria indicantur, cum pro-
missa plenaria revelatio, & catholica publicatio mysteriorum
regni

HOMILIÆ PASSIONALES.

regni cœlorum, quæ paulo post per universalem Apostolorum prædicationem per omnem terrarum orbem institui debebat. *Terra commo-*

(2) *Terra Commotio*, quia dicitur, *Et terra mota est*, quia maximū motio.

quasi terrorem & concussionem percipiebat: ob crudelissimam Filii Dei mortem: hic a terræ motus non tantum respectu mon-

tis *Golgotha*, vel etiam urbis *Hierosolyma*, aut solius *Judæa*, sed et-

iam respectu vicinarum regionum intelligendus est, quia refe-

runt *Historici*, quod in aliis etiam *Asiæ* provinciis tunc temporis

talis terræ commotio contigerit. Et certe ob summam iræ di-

vinæ gravitatem vix terra cum incolis suis consistere potuisset,

nisi mors ipsa Salvatoris etiam intervenisset. Nam terra cum in-

colis Christo propter trucidationē obfuit, sed Christus morte

sua terræ simul & incolis profuit. (3) *Petrarum divisio*, quia pe-

træ scissæ sunt. *Lucianus* martyr apud *Euseb. l. 9. Hist. Eccle-*

cap 6. testatur, *rupem Golgothasam præcipue hanc scissuram expertā*

esse. Hieronymus scribit, in *Evangelio Nazaraeorum* legi, quod *super-*

liminare templi infinita magnitudinis in hac scissione petrarum fue-

rit fractam & divisam. Alii scribunt, *rupem montis Calvarie*, in

qua fixæ fuerunt tres cruces, eo modo scissam esse, ut inter Chris-

ti & impij latronis crucem divisio interjecta sit, latronem, à Do-

mino divisum esse, significans. Et certe cum petra Christus Jesus

scissa sit per mortem per animæ & corporis separationē, Deus et-

iam petrarū aliarum disruptionem concedere voluit, ut his etiā

miraculosis scissionibus petrosa Judæorum & aliorum corda

concuteret: licet in sacris literis præcise definitum non sit, quot

& quamnam petra scissuram hanc susceperint, ex plurali numero

tamen apparet, quod plures eorum fuerint.

II. *Consequentia miraculosa in creaturis marinis*, quæ præce-

dentibus subjiciuntur v. 52. 53 Talia fuerunt (1) *Sepulchrorum a-*

peritio, quia dilectis verbis dicitur, quod sepulchra *sint aperta*:

nam pleraq; sepulchra magnorum virorum in petris excisa fue-

runt, sicut in sequentibus etiā dicitur de sepulchro Josephi Ari-

mathæi, in quod Christi Salvatoris corpus fuit repositum: cum

igitur talis ruptura petrarū fieret, sepulchra pariter aperta fue-

rint: & licet à tali ruptura nemo facile collectionē ad apertio-

*Petrarum
divisio*

*II. In crea-
turis mar-
inis.
Sepulchro-
rum apere-
tio.*

HOMILIE PASSIONALES.

nem sepulchrorum instituere potuisset. tamen hic ipse Spiritus Sanctus indicat, per Dei singularem providentiam contigisse, ut in hac petrarum dissectione sepulchrorum quoque facta sit apertura: hoc a. non intelligendum est de omnibus in univ[er]sum sepulchris Hierosolymitanis, sed potius de sepulchris sanctorum, quemadmodum circumstantiæ textus edocent: nam & Christus ut sanctus voluit sepeliri, sanctorum sepulchra tanquam dormitoria consecrare, & hac refectione simul indicare, quod ipse clavem sepulchrorum & mortis possideat, & quod morte sua nunc mortis vincula ruperit, & sepulchra cum primis sanctorum aperuerit: (2) *Sanctorum resurrectio*, quia multa corpora sanctorum, qui dormierunt, resurrexerunt: dicitur, quod multa corpora, non omnia sanctorum resurrexerint; quorum autem sanctorum corpora resurrexerint. illud per Evangelistam non indicatur: nonnulli sunt in hac sententia, quod in eorum numero fuerint, *Adã & Eva, Noë, Abraham, Isaac, Jacob &c.* qui propterea tanto desiderio desiderarunt non alibi, quam in terra palæstina sepeliri, cum spiritus eis quasi revelaverit Messie sepulturam, & solennem sanctorum cum ipso resurrectionem, vel ad minimum eos impulerit, ut in hac terra potissimum sepulchrum expeterent, ubi sanctus sanctorum aliquando sepeliendus & resuscitandus erat: neque tamen existimandum, quod statim in morte Christi resurrexerint hi sancti: nam *Matthæus v. 53.* discrete testatur, quod post ejus resurrectionem de monumentis egressi sint, & alias notum, quod Christus fuerit primogenitus ex mortuis *Apoc. 1. 5.* & quod autor sit resurrectionis sanctorum; non igitur conveniebat, ut illi prius, quam Christus resurgerent. Unde *Hieronymus* scribit: *Cum monumenta aperta sint, non tamen antea resurrexerunt, quam Dominus resurgeret, ut esset primogenitus resurrectionis ex mortuis.* Hinc (3) sequitur *sanctorum apparitio v. 53.* quia exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus viderunt in Sanctam civitatem, & apparuerunt multis; quibus & egressus miraculosus de monumentis, & ingressus gratiosus in civitatem sanctam, & apparitionis actus gloriosus indicatur: nam & resurrectionis Christi comites

Sanctorum
resur-
rectio.

Sancto-
rum pari-
tio.

HOMILIÆ PASSIONALES.

mites, & ejus testes ac indices esse debebant, unde non omnibus, sed iis apparuerunt, quibus tanta divinitus concedebatur gratia: sicut enim Christus Dominus post resurrectionem suam omnibus non est visus, sed potius discipulis & mulieribus piis apparuit: sic etiam Christi ministri, facti, qui cum ipso resurrexerunt, non omnibus, sed multis, iisque fidelibus apparuerunt.

III. *Miraculosa consequentia in creaturis vivis v. 54. 55. 56.* **HI. In crea-**
 Talia miracula fuerunt (1) *custodum conversio v. 54.* **turis vivis.**
 quia *Centurio* & qui cum eo erant, custodientes Jesum, viso terramotu, & his, **Custodum**
 que fiebant, timuerunt valde: quis ille *Centurio* fuerit, illud apud **conversio.**
Matthaeum, vel alium *Evangelistam* non legitur. *Papiste* statu-
 unt, eum nomine *Longinum* appellatum fuisse. Traditionis fun-
 damentum ipsis est, quod in *actis Mariyrii* apud *Metaphrastem*
 hic *Centurio Longinus* vocatur, ἀπὸ τῆς λόγχης, vel à lancea dubio
 procul nomine deducto. Sed nec alius *Evangelistarum*, nec
Apostolorum, ejus rei mentionem fecit: neque *veteres scriptores* il-
 lud certo quodam indicio affirmant. Hoc nobis sufficiat, quod
 hic *Centurio* videns magna mortis miracula, timorē non mortis
 sed *vite*, non *impudentia* vel *fero acia*, sed *penitentia* conceperit, &
 ex magnitudine rerum gestarum *conversus* sit, ita quidem, ut nō
 tantum ipse, sed etiam in sociis talem *penitentia* timorē perce-
 perit. (2) *Custodum confessio*, quia dixerunt, Vere hic *Filius Dei* est: **Custodum**
 nam milites propter *malitiam obduratam* & *audaciam invete-* **confessio.**
ratam non facile commoventur, sed quando divina potentia
 suam exserit virtutem, humana sapius *audacia* cedere cogitur:
 hinc *Centurio* non tantum corde commovetur, sed etiam ore cō-
 fiteretur, quod hic verē *Dei Filius* fuerit, & suo exemplo reliquos
 etiam movere *custodes*, ut similem confessionem edant, quod hic
 verē *Dei Filius* extiterit. Sic illi, qui fuerant antea *crucifixores*,
 nunc sunt *Christi Confessores*, quod certe non minimum mira-
 culorum *mortis Christi* fuisse dicitur, quia *mortuus corporali-*
ter alios *spiritualiter* vivificare potuit. (3) *Mulierum constans per-* **Mulierem**
mansio v. 55. quia erant *ibimulieres multa à longe spectantes*, quae se **constans**
permansio.
cula

HOMILIAE PASSIONALES.

cuta erant Jesum à Galilea, ministrantes ei. v. 5. & inter eas erant Maria Magdalena, & Maria Jacobi, & Jose mater, & mater filiorum Zebedaei: nam nec illud miraculo carebat, quod Petrus ὄρασ' ἡμῶν Christum abnegaverit, & omnis discipulorum catus aufugerit, nullus etiam amicorum fere constans in his periculis permanerit, solae tamen mulieres in morte Christo constanter adhaeserant: & post mortem adfuerunt, & sepulturae ceremoniis non defuerunt. Sic gratia Dei magis in infirmioribus, quam in robustis efficax esse consuevit, ne viribus nostris quicquam, sed omnia Deo tribuamus,

Note Didactica.

1. *Vetus & Novum Testamentum unum esse Templum, unum sanctuarium, unum habere Christum, vel Dominum, velo tantum esse distinctum: cum vetus fuerit obvelatum, novum sit revelatum,*
2. *Vetus Testamentum in Christi morte fuisse totaliter abrogatum, quia velum penitus ruprum à summo usq; ad imum.*
3. *Christum optimum esse divinatorum consiliorum, arcanorum vel mysteriorum, & divinatorum beneficiorum promissum condum, cum ipse morte sua velum omnium typorum, umbrarum & involucrorum sustulerit.*
4. *Mortem Christi fuisse gloriosam, cum tot miracolis à priori, à formali & à posteriori divinitus illustrata sit.*
5. *Christi mortem nostram esse vitam, cum per Christi mortem sepulchra mortuorum aperiantur, mortui de sepulchris egrediantur, & coram Deo & hominibus manifestentur.*
6. *Mors Christi, causa nostra vitae naturalis, ut nimirum eam retinere queamus cum alias propter peccata, secundum senatus divini consultum Gen. II. 17. statim homines post peccatum aeternae mortis candidati fuissent, & aeternae mortis supplicio periissent: causa nostra vitae spiritualis, quod etiam ex ipsis hostibus Christi comparet: nam quam primò Christus mortuus, Centurio gentilis cum sociis militibus adest vivus, & quidem per Christi mortem vivificatus: causa vitae caelestis & aeternalis, quia mors ipsius etiam mortem aeternam destruxit atq; nostri bono sustulit!*

V. & N. T.

Vetus
abrogatū
Christus
promissus
condus.

Mors Christi
nostra
vita.

Naturalis
Spiritualis.

Caelestis.

Mens generosa nequit crassâ sub nocte latere,
Sed sequitur claram, non sine laude, diem:
Non oneri submissa jacet, superare laborem
Quemlibet, at gnava sedulitate, solet.
Talis & est TUA mens, UHLI, Doctissime Fautor,
Privatis studiis saepè probata mihi.
Theiologûm hinc scandis magnâ cum laude cathedram,
Deque tuo JESU verba perita facis.
Perge, laboranti TIBI, nam supremus JOVA
Auxiliatricem porriget ipse manum!
Perge feres patriae sic commodâ plurima Terrae,
Atque TUAS Laurâ cinget APOLLO comas.

CLARISSIMO DN. RESPONDENTI

ἑυφρημικῶς *ἑνεκα* feribebat

Johannes Deutschman/ SS. Th. D.

& p. t. Acad. Rector.

Hactenus assiduâ clarorum docta Sophorum
Lemmata volvisti nocte dieque manu.
Ast nunc majores animos in pectore versas
Scrutarisque almi scita verenda DEI.
Applaudo coeptis, UHLI, modò pergito fortis,
Virtutem certus jure sequetur honor.

Abraham Calovius.

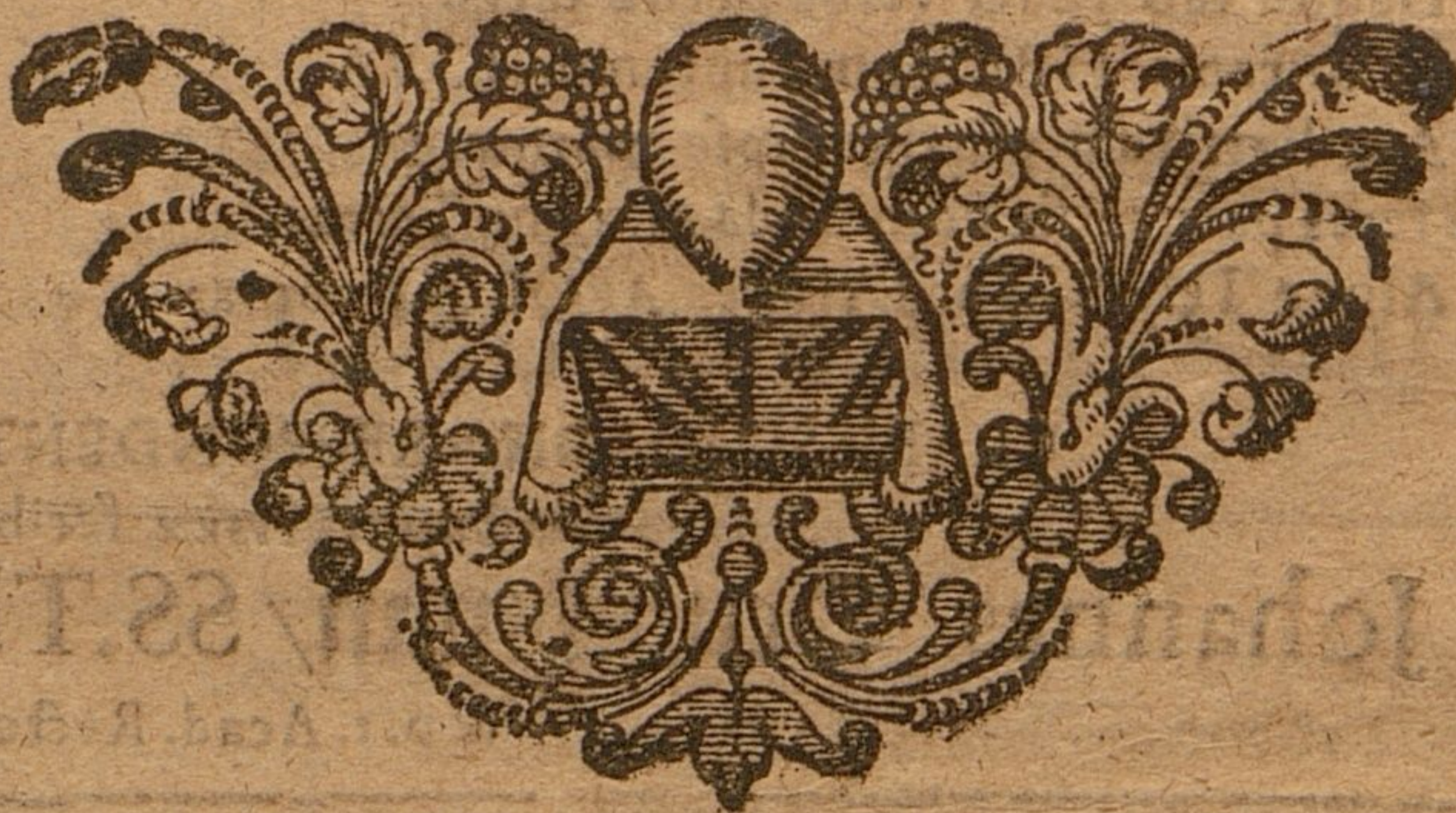
A 2

Ut videam, loquere, est verbum Sapientis ; id ipsam
UHLIADEScunctis sedulitate probas.
Theiologum in stadio quantos in dustria gressus
Fecerit, in Solis pagina luce locat.
Quis non ardorem, doctæ conamina mentis,
Conscoret plausu, carmine, voce piâ?

De Nisimo DN, UHLIO, Auditori suo maximè indu-
strio cum devotissimo omnigenæ felicitatis voto
apposuit

Johannes Andreas Qvenstedt,
SS. Th, D. & P.P.

05 A 1899

ULB Halle
003 786 420

3

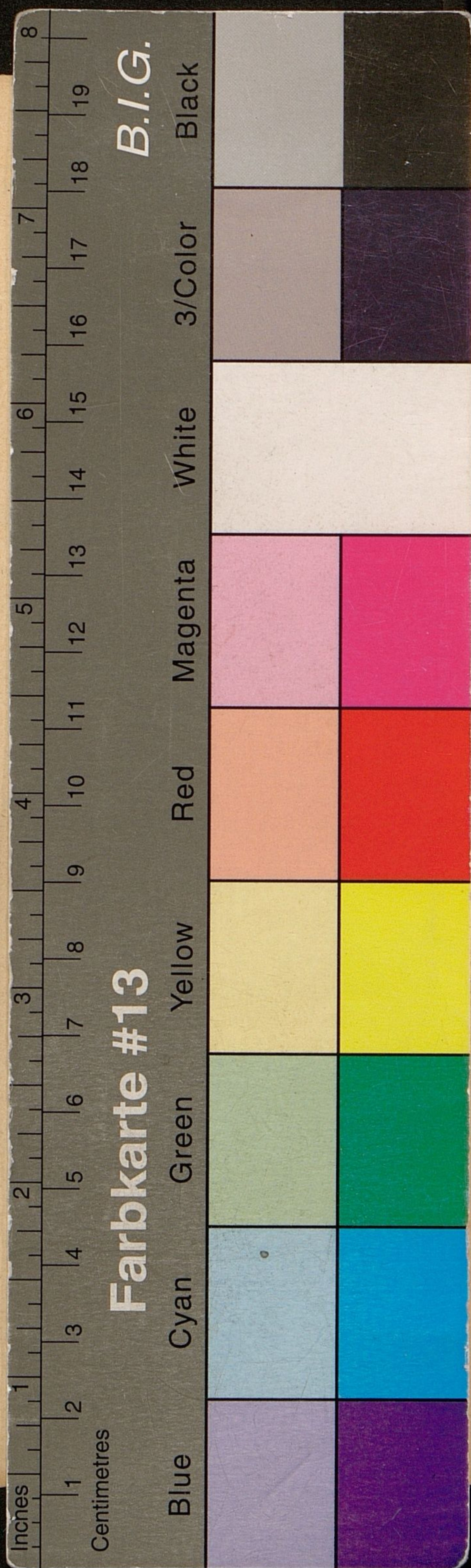
1077

DISPUTATIO THEOLOGICA

Ex Matth. XXVII. 45. 56.

DE

PASSIONALI CONSUMMA-
TIONE, EJUSDEMQUE MIRA-
CULOSIS CONSEQUENTIBUS,

^{quam}
in piam JESU in Ara crucis suspensi recordationem
sub

Praesidio

RECTORIS MAGNIFICI,

VIRI

Summè Reverendi, Amplissimi atq; Excellentissimi,

DN. JOHANNIS *Deutschmanni*

SS. Theol. Doct. & Profes. Publ. Celeberrimi,
nec non Elect. Alumn. Ephori longè

gravissimi,

Dn. Patroni, Praeceptoris & Studiorum suorum
Promotoris plusquam filiali observantiâ

colendi

Ad diem hebdomadis magnae IV.

Horis Pomerid. In Audit. Majori

publicè discutiendam exhibet,

ADAMUS *W. S.* PLAVIA-VARISCUS.

WITTEBERGÆ

Literis JOH. BORCKARDI, Acad. Typogr. excud. Simon Sieberhirt

*Viro Praeceptoris atque Clmno
DN. GEORGO A*